

snem, ktorí majú dôveru ľudu a v súhlase s jeho žiadosťami skutočnú mienku a skutočné požiadavky ľudu budú určení zastupovať, čo by zodpovedalo úsiliu slávnej vlády Vášho cisárskeho a kráľovského apoštolského Veličenstva, ako aj požiadavkám slovenského obyvateľstva.⁴

2. Ponižene prosíme Vaše Veličenstvo, aby pri započatých zmenách v štátnej správe a vo vláde vo všetkých dikastériách a na vyšších ústredných miestach boli zamestnaní vždy i niekoľkí naši národovci, aby bol všade niekto, kto by bol oboznámený s potrebami a požiadavkami nášho národa a aby bol pre ne nadšený, ktorý by mohol byť zástupcom našich národných záležitostí a tlmočníkom našich národných požiadaviek.

3. Ďalej prosíme s detinskou dôverou, aby Vaše Veličenstvo ráčilo milostivo povoliť, aby na našom slovenskom vidieku boli slovenské stredné a vysoké školy, ako sa o tom hovorilo voľakedy, a národné inštitúcie, ako Matica slovenská, tiež, zo štátnych prostriedkov podporované.

4. Konečne, aby naše požiadavky, obsiahnuté v Prosbopise⁵ nášho národného zhromaždenia zo 6. a 7. júna 1861 predostreté Vášmu Veličenstvu 12. decembra 1861, z ktorých niektoré nemohli byť ihneď uskutočnené, boli zahrnuté do kráľovských pozícií Vášho Veličenstva pred krajinský snem a aby boli s výslovným odporúčaním predložené zvolať sa majúcemu krajinskému snemu.

Vaše Veličenstvo! Kľud a spokojnosť nášho vnútorného medzinárodného života v monarchii a najmä v našej užšej vlasti, Uhorsku, sa nedá ináč docieľiť a tým menej trvale udržať, iba ak sa uskutočnia horeuvedené milostivé slová a otcovské prísľuby Vášho cisárskeho a kráľovského apoštolského Veličenstva. Dúfajúc v ich svätosť, máme pevnú dôveru, že tieto naše surne žiadosti budú najmilostivejšie vypočuté a že nám a nášmu národu prinesú úplné túžebne očakávané uspokojenie. V neochvejnej vernosti a bezpodmienečnej poslušnosti ako poddaní ostávame a značíme sa Vášmu cisárskemu a kráľovskému apoštolskému Veličenstvu, nášmu najosvietenejšiemu cisárovi a kráľovi najposlušnejší a najvernejší poddaní z Turčianskej stolice: Andrej Švehla, predseda, Ľudovít Thomka, prisazný, Ján Belička, Ján Šimko, notár, Daniel Thomka, boženík, advokát Ambroz Pivko, Ján Jesenský de Nagy Jesen, statkár, Sam. Šipka, statkár.

118

Volebný leták Viliama Pauliny-Tótha s jeho volebným programom pre voľby do uhorského snemu roku 1865.

Vytlačila kníhtlačiaren Fr. X. Škarnicla. Skalica 21. septembra 1865.

Viliam Pauliny-Tóth kandidoval roku 1865 do uhorského snemu vo volebnom okrese vrbovskom. Jeho volebný program obsahuje desať konkretizovaných požiadaviek súhlasne s Memorandom. Má ale aj hospodársku požiadavku v prospech uskutočnenia takých opatrení, ktorými by sa dvíhal hmotný blahobyt obyvateľstva.

⁴ Osnovatelia prosbopisu mali na mysli vymenovanie Jána Francisciho za hlavného župana Liptovskej stolice, uskutočnené koncom roku 1864.

⁵ Pozri dok. č. 99.

Veľacteným p. p. voličom volebného okresu vrbovského úprimné pozdravenie!

Pán Boh s nami a zlé preč!

Drahí bratia volebného okresu vrbovského. Snem je pred dvermi.

Či chcete žiť Slováci? a jako žiť chcete? Či len tak, ako dosiaľ, a či ako slobodní občania našej miléj vlasti uhorskej? Či nežiadate asnaď, aby svet aj o Vás dač vedel, Vás poznal, nezaznával a za *národ uznal*?

Či žiadate i ďalej len hlivieť a živorit ako úslužný nástroj k zveľatku, velebe a sláve nesvojich národov!

Ak to chcete, nevoľte si mňa za vyslanca vášho.

Jestli ale chcete, aby dozvedel sa raz svet, že i Vy žijete a žiť chcete, že i Vy hájiť si chcete tie isté práva, ktoré už skutočne susedia naši Maďari a Nemci zažívajú; jestli chcete, aby aj národ slovenský zákonne uznaný bol národom uhorským, t. j. aby on mal právo slobodného občana v krajine uhorskej, aby mal svoje slovenské školy, kde by své dietky naše vzdelávať mohli, aby aj Vám po samom predku všetky snemové zákony, ako aj ostatné nariadenia správnych vrchností krajinských, rozkazy vlády, ako aj súdobné odkazy a výroky od vyšších a nižších súdnych stolíc vo Vašej materinskej reči na známosť dávané boli, jestli — hovorím — to chcete, poďte sem, *staňte pod moju zástavu*, zvolte ma za Vašeho zástupcu na sneme, a ja sľubujem Vám, že za všetko toto ohlásim sa spolu s rovesníkmi mojimi na sneme uhorskom.

Už či prerazíme so žiadosťami našimi, či nie, to neviem; staň sa vôľa Božia! — ale isté je, že ich my tam *vyslovíme*, a že *svet kroz nás dozvie sa o slušných žiadosťiach národa slovenského*.

Slušné sú žiadosti naše, lebo keď *rovnaké bremená* krajinské my Slováci s inými spolukrajanmi znášame, i *rovnaké právo mať musíme pred zákonom*, ak posvätné slovo „*spravedlivosť*“ nemá byť púhym, nijakého zmyslu nemajúcim zvukom.

Dlhého tedy programu o mojom *politickom zmýšľaní* tuším nepotrebuje. Znáte ma, čo som, kto som, a viete ako zmýšľam. Že ľudu slovenskému dobre chcem, že som za jeho blaho telom i dušou zaujatý, o tom viem, že nepochybujete, bo veď služba národa, jehož synom som, posvätil som celý život svoj. Jestli by ale daktori z Vás predsa zovrubnejší program žiadali, teda nech i ten tuná stojí:

1. Som za jednotu riše Rakúskej, slobodnej to vlasti slobodných národov.
2. Som za celistvosť našej drahej vlasti uhorskej bez ukrivdenia osobnosti a prirodzených Bohom daných práv národa slovenského. Som za slobodu, ústavnosť a rovné právo všetkých národov vlasti našej.
3. Som za spravедливо ohraničené nadprávo reči maďarskej, t. j. ponač jedna reč k vzájomnému uzrozumeniu sa všetkým spoločná byť musí, som za to, aby vo vlasti našej uhorskej diplomatickou rečou na sneme [bola] reč maďarská, ako aj úradnou rečou, v rokovaní *medzi sebou* u najvyšších krajinských vrchností, ako sú vys. kr. uh. kancelária, námestná rada a sedmipánska a kráľovská tabula, čili kúria.
4. Som zároveň s vyslovenou už i kroz národ slovenský žiadosťou za to, aby osobnosti národa slovenského a vlastenskost reči slovenskej pozitívnym zákonom a inaugúrálnymi diplomami uznaná bola, t. j. aby slovenské stolice, náležite zaokrúhlené, tvorili jedno hornouhorské okolie. Rozdiel tedy bol by ten, že dosiaľ volajú sa okolia čili dištrikty *podľa mena* riek Dunaja a Tisy, potom volalo by sa slovenské okolie podľa národu, ktorý ho skutočne obýva. Celistvosť krajiny tým zhola nič netrpí.
5. Želám si, aby všetky najvyššie krajinské vrchnosti, ako sú vys. kr. uh. kancelária, námestná rada a kúria čili sedmipánska a kráľovská tabula, podelené na 5 odsekov, nie

ako dosiaľ podľa látok t. j. akosti predmetov prác úradných, ale podľa piatich národností krajiny uhorskej; a náčelník každého odseku aby bol verným a horlivým synom patričného národa.

6. Aby všetky doterajšie snemové artikule, ktoré nezrovnávajú sa s urovnoprávnenosťou národov uhorských, vyzdvihžené boli.

7. Aby pred zákonom rovné boli všetky stavy, národnosti a vierovyznania, a všetkým — pomerne k počtu duší — rovnakej podpory dostávalo sa z pokladnice krajinskej.

8. Aby daňové bremená čo najmožnejšie umenšené, indirektné dane ale znesiteľnejšími učinené boli.

9. Aby samospráva stolíc, miest a obcí blahonosnými zákonami zabezpečená bola.

10. Aby o vzdelanosti všetkých národov uhorských zákonodarstvo naše jednako postaralo sa; aby sme tedy menovite my Slováci dostali nižšie i vyššie národné školy, a hlavne právnickú akadémiu a hospodársku školu zo spoločných dôchodkov krajinských nadanú. — Aby ďalej všetky závody a ústavy ku dobrobytu obyvateľstva krajiny zmerujúce, ako sú: železnice, dobré cesty, splavné rieky, pošty, sporiteľnice, vzájomné poľnohospodárske spoločnosti, špitály atď., bedlivej podpory zo strany vlády požívali a aby v ohľade tohto pozornosť jej i na naše slovenské strany obrátená bola.

To hľa, Rodáci! politické vierovyznanie moje, od ktorého neodstúpim.

Podťe za mnou! a istotne, že lepšie a blaženejšie dni svitnú i drahému národu nášmu.

Nech Pán Boh živí Cisára a apoštolského Kráľa nášho, Františka Jozefa I., nech zdržuje vlasť našu v pokoji, nech ju žehná všetkými dobrými dary, a v nej so slávou nech žije i národ slovenský, Hurráh!

V Skalici, dňa 21. septembra 1865.

Viliam Pauliny-Tóth

119

Volebný program Štefana M. Daxnera pre voľby do uhorského snemu roku 1865.

Originál tlačeného programu v AMS, Hurbanova pozostalosť, sign. III-65. Tisovec 6. októbra 1865.

Štefan M. Daxner kandidoval roku 1865 pri voľbách do uhorského snemu vo svojom rodnom okrese Rimavskosobotskom. Mal veľmi priaznivé predpoklady byť zvolený, ale jeho nepriatelia sa postarali o roztrieštenie voličstva na tri skupiny, a keď sa ukázalo, že by mohol byť zvolený, tri dni pred voľbami ho donútili opustiť Rimavskú Sobotu a odísť na nové pôsobisko do Debrecína. Daxner pri voľbách prepadol oproti kandidátovi E. Kubinyimu iba 300 hlasmi. Vo svojom volebnom programe, ktorý sa stal programom i ďalších niekoľkých slovenských kandidátov, napr. L. Turzu-Nosického, vyslovil sa za zachovanie Rakúskej ríše, za úpravu pomeru Uhorska k nej, za náboženskú a národnostnú rovnoprávnosť, za reformu stoličnej správy v tom zmysle, aby sa stala na základe reprezen-